

2018-11-16

M2017/02054/nm

m.registrator@regeringskansliet.se

m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se

Yttrande ang förändring av LIS

LRF har beretts möjligheten att yttra sig över Naturvårdsverkets uppdrag att se över förändringar i regelverket kring LIS- Landsbygdsutveckling i strandnära läge (NV02386-17).

LRF ser att flertalet av de förslag som lagts innebär förbättringar av LIS-verktyget. Dock anser vi att stegen är för små och för få och vi befärar att de ändringar som föreslås inte kommer ge tillräckligt stor förändring i praktiken. Landsbygden måste ges större möjligheter att utnyttja den resurs som finns i de strandnära lägena till boende och företagande. Ytterligare behöver därför göras för att nå detta och för att också göra regelverket mer trovärdigt bland de berörda.

Med tillräckligt stora förändringar i rätt riktning skulle LIS-instrumentet kunna avvecklas helt.

De delar där Naturvårdsverket borde gått ännu längre är:

- LIS kommer fortfarande förutsätta en kommunal översiktsplanering som ska styra var – och när – utveckling ska ske på privat mark. LRF anser att det bör vara det omvända – det är entreprenörer och markägare som ska styra sin egen utveckling.
- LIS-planen behöver få en starkare rättskraft eftersom den idag inte är någon garanti för att dispens ska beviljas i ett senare skede.
- Vi ser också fram emot att regeringen tar nästa steg genom att se över även andra delar i strandskyddet.

Bakgrund

Naturvårdsverket har haft i uppdrag att komma med förslag till förändringar i regelverket för LIS. Detta för att ge ökade möjligheter att använda instrumentet som en del i landsbygdsutvecklingen.

Strandskyddet, generellt

När strandskyddets nya regelverk infördes 2009-10 så fanns det stora förhoppningar om att både dispenskäl och LIS-instrumentet skulle förenkla för utveckling på landsbygden där närheten till vatten är en viktig faktor både för boende och företagande. Den tidigare starka förbudslagstiftningen skulle mjukas upp i kanterna och bli mer flexibel.

Erfarenheterna visar att så inte blev fallet och även om den här skrivelsen tar sikte på LIS så vill vi ändå passa på att framföra vår generella kritik mot strandskyddslagstiftningen såsom den ser ut idag.

- Det generella strandskyddet gäller överallt om det inte görs undantag. Det innebär att alla vatten har samma skydd – oavsett om det finns några värden som ska skyddas. Dispensskälen har också i praxis blivit svårare att ta sig igenom än vad som var avsett. Detta gäller även LIS.

- Jord- och skogsbrukets undantag ifrågasätts på ett sätt som skapar osäkerhet huruvida staket eller ekonomibyggnader kan uppföras.
- Även små sjöar och vattendrag omfattas av generellt strandskydd. Även nyanlagda våtmarker kan beläggas med strandskydd.
- Översynen av det utvidgade strandskyddet skulle ge en granskning av varje område, men blev mer av generella utökningar.

LRFs ståndpunkter i Naturvårdsverkets överväganden

Förslag: Behålla kopplingen mellan Översiktsplanering och LIS

LRF anser att planering av privata marker på landsbygden ska förbehållas dess ägare.

Myndigheternas roll är att granska, ge tillstånd och bedriva tillsyn. LIS i en översiktsplan syftar däremot till att prognostisera/stimulera till utveckling på marker som planupprättaren (kommunen) till stora delar inte äger.

När planeringsverktyget ligger på kommunerna så blir det ju som många kritiker säger: att det via LIS är svårt att veta var – och när – utveckling kommer att uppstå. Antingen genomförs planen utan nära samarbete med berörda bygder och då är risken stor att områdena inte blir nyttjade. Samtidigt som de som inte får något område inte kan nyttja den fördel som LIS kan ge. ELLER så görs planen i nära samarbete med bygderna och då kan träffsäkerheten bli större, men det är ju samtidigt en ögonblicksbild av hur intresset i bygderna är vid just det tillfället. De initiativ som kommit långt före – eller efter att planen antagits – får ju svårt att inkluderas med mindre än att planen görs om. Då kan det också anses att kommunen redan har tillräckligt med utpekade området vilket kan hämma utvecklingen där kraften finns.

Här anser vi att Naturvårdsverket varit för bekvämt när det bara konstateras att översiktsplanering är ett bekant verktyg som alla känner till och att det därför inte behöver tänkas nytt. LRF ser att man mer grundligt borde ha utrett möjligheterna att för att gynna utveckling göra det möjligt för privata intressen kan använda metoden LIS för att inrätta egna områden - som ett alternativ till en detaljplan. I de fallen skulle utredningsansvaret därmed flyttas till de som berörs – samtidigt som det ökar träffsäkerheten i att områdena nyttjas.

Vidare anser LRF att det är problematiskt att en antagen LIS-plan inte innebär någon självklarhet i att dispens beviljas i ett senare skede. Tvärtom finns det stora möjligheter för alla berörda att stoppa projekten – trots att de lever upp till det planen har sagt. Då riskerar LIS bli ett tandlöst verktyg där många aktörer lägger tid och resurser på något som kanske inte blir verkligt.

LRF anser därför att kopplingen mellan ÖP och LIS bör upphöra så att även privata initiativ kan använda LIS-verktyget. Samt att det måste bli svårare att ifrågasätta dispenser inom ett LIS-område så länge plan och projekt stämmer överens.

Förslag: Definitionen av LIS-område 7 kap. 18§e

Idag står att ett område som kan pekas ut som LIS *”...har en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt...”* Här föreslås att *”begränsad”* byts ut mot *”sådan”*.

Det föreslås också att den högre kravnivån i, eller i närheten av tätorter, endast ska gälla *”större tätorter”*.

LRF tillstyrker förslaget.

Förslag: Behålla LIS-områden som geografiskt angivna områden

Genom att ange ett LIS-område som kriterier istället för geografiskt utpekade områden skulle det vara lättare att få fram områden där det finns intresse för att genomföra den önskade utvecklingen. Naturvårdsverket har dock inte gått vidare med detta, vilket vi beklagar eftersom

LRF anser att det ska vara möjligt att i sin översiktsplanering att även definiera LIS-områden genom kriterier istället för geografi. Alternativt ge möjlighet för privata intressenter att bilda LIS-områden.

Förslag: Förändrade bedömningsgrunder för dispens inom LIS

Idag står att dispens inom ett LIS-område (MB 7kap 18§d) kan beviljas om *"byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden."*

Här föreslås tillägget att åtgärden *"... kan antas bidra till eller upprätthålla utvecklingen..."*

Detta bedöms sänka beviskraven för att få en dispens.

LRF tillstyrker förslaget. Alla projekt – stora som små – leder ju till någon form av möjlig utveckling. Antingen omedelbart, eller i ett senare skede. Här bör alltså "beviskraven" vara låga.

Förslag: Enstaka husbyggen

När det gäller enstaka en- eller tvåbostadshus står det idag att det måste uppföras *"i anslutning till"* ett befintligt bostadshus. Förslaget säger att det räcker *"med närhet till"* befintligt bostadshus. Det sägs också att förhållandena på platsen ska väga tyngre, vilket sänker kraven för dispens.

LRF tillstyrker förslaget. Detta kan vara viktigt vid exempelvis generationsskiften på jordbruksfastigheter. Det är också uppenbart inget hot mot strandskyddets intressen med en sådan ytterligare byggnad i närheten av befintligt hus.

Uteblivet förslag: Skydd runt kust och större sjöar

Idag är skyddet starkare runt kust, kustskärgård, på Gotland, samt våra runt större sjöar. Det är också definierat i det utvidgade strandskyddet att det i dessa områden ska vara svårare att få dispens och därmed även LIS.

Längs dessa stränder varierar villkoren kraftigt. Från högexploaterad skärgård och närhet till större städer – till ren glesbygd med lågt/obefintligt bebyggelsestryck. Att så stor del av vår kustrensas ges ett högre- schablonmässigt skydd kan vi inte se som motiverat. Det går också på tvärs mot tanken med den nya lagstiftningen 2009-10 och bromsar också förutsättningarna för LIS och övriga dispens-skäl. Dessutom har stora delar av dessa områden utvidgat strandskydd. LRF anser därför att denna restriktion bör upphöra så att prövningen kan ske i enlighet med vad som gäller på respektive plats. Vi kan inte se att detta på något sätt hotar strandskyddets syften eftersom det fortfarande finns stora möjligheter att begränsa exploateringen i områden där det är motiverat.

Uteblivet förslag: Små sjöar och vattendrag

Vi är medvetna om att det inte ingått i uppdraget, men LRF anser att ett ytterligare viktigt steg i att skapa större förståelse och trovärdighet för strandskyddet är att återuppta arbetet gällande små sjöar och vattendrag. Detta har tidigare analyserats av Naturvårdsverket men man avstod från att föreslå några förändringar.

LRF anser att strandskyddet runt småvatten (inklusive anlagda vatten) bör upphöra. Någon skydd i strandrättslig mening behövs inte här och restriktionerna leder bara till onödig irritation och minskad trovärdighet för lagstiftningen.